

Vredesopvoeding op school

1 november 1981

Auteur: Pol Verlackt

Volume: 13

Nummer: 5

Pagina's: 22-27

Documenten

- [vonk_jrg13_063.pdf](#)

vredesopvoeding op school enigszins met gemengde gevoelens begin ik aan dit artikel gemengde gevoelens omdat ik schrijf voor een publiek van onderwijsvakmensen terwijl ik zelf uit de socio kulturele hoek kom omdat ik schrijf over een thema dat tegenwoordig zo modieus is dat de angst bestaat dat het even vlug weer voorbij zal zijn als de rages van de hoelahoep het skate board of de e t poppetjes omdat ik schrijf over een thema waar mensen vlug voor warm lopen maar zich in hun enthousiasme nogaleens te buiten gaan aan ondeskundigheid en indoktrinatie waarna ze na een keer het deksel op de neus gekregen te hebben de hele idee van vredesopvoeding maar laten vallen als irrelevant wat betekent dat dan vredesopvoeding vrede is meer dan geen oorlog je kan natuurlijk ettelijke boekdelen vullen met het ant woord of beter de antwoorden op deze vraag dit is trou wens al gebeurd laten we het er in de kontekst van dit artikel maar bij houden dat vredesopvoeding een leerproces is waarbij mensen leren omgaan met konflikten zonder ge weld of bedreiging met geweld te hoeven gebruiken om tot een oplossing te komen misschien stelt deze definitie u wat teleur misschien zag u de dingen grootser en wou u uw klas motiveren om op staande voet een motie tegen kernwapens goed te keuren dit blijft natuurlijk uw goed recht maar heeft m i slechts in zeer geringe mate met vredesopvoeding te maken vrijwel iedereen is het erover eens dat vrede meer is dan geen oorlog en verder gaat dan een louter militaire aanduiding van een bepaalde toestand in een bepaald e land en op een bepaald moment vredesopvoeding is dan ook meer dan informatie over oorlogs en bewapeningstoestanden vredesopvoeding als leerproces houdt in het verwerven van kennis inzichten en houdingen en vaardigheden om op een geweldloze manier konflikten te kunnen oplossen of er op zijn minst mee te kunnen om gaan dit betekent dat al wie vredesopvoeding op school wil integreren steeds met de totale leerling in zijn omge ving rekening zal moeten houden vredesopvoeding is dus niet het volstoppen met kennis aangaande het preciese aantal raketten waarover russen en amerikanen beschikken overigens voor ik verder ga zie ik vredesopvoeding hele maal niet als een apart vak of als iets waar de leraar als ie tijd heeft eens even de aandacht op kan vestigen goed onderwijs is vredesonderwijs elke vorm van onderwijs waar de leerling als persoon en niet als object benaderd wordt en waar naast kognitieve aandacht is voor conatieve 22 vonk 1983 13de jg nr 5 sensitieve en affectieve ele-

menten is vredesonderwijs het gaat immers om leren samen leven in harmonie met zich zelf en zijn omgeving uiteraard trap ik hier enkele open deuren in maar het leek me juist om deze benadering in een artikel rond vredes opvoeding nog eens onder de aandacht te brengen u zal trouwens merken dat aspecten van vredesopvoeding makkelijk integreerbaar zijn in bestaande vakken en dat daardoor de hierboven geschetste benadering niet zo moeilijk is als we doorgaans denken goed onderwijs is vredesonderwijs als ik over vredesopvoeding op school denk meen ik dat best een aantal leerkrachten werkafspraken maken met elkaar ook hier geldt de enkeling is een drenkeling en wie slechts binnen het kader van zijn of haar lessen aan vredesopvoeding wil doen mag niet hopen hier een noemenswaardig effect mee te bereiken anders kan het worden indien men er gezamenlijk met collega's een soort project kan van maken niet in de ondertussen klassiek geworden opvatting van projectonderwijs maar meer als gezamenlijk uitgangspunt als gemeenschappelijk referentiekader waarnaar iedere leerkracht kan verwijzen zodat noch de leerkrachten noch de leerlingen de draad kwijt raken prof c de keyser eminent pedagoog en in sommige kringen al bedacht met de bijnaam the godfather of peace education ontwierp zo'n referentiekader waarbij plots heel wat losse elementen op hun plaats vallen eerder dan de begrippen negatieve vrede en positieve vrede of kleine en grote vrede te gebruiken spreekt de keyser van minimale en optimale vrede minimale vrede omschrijft hij als vrede op zijn smalst d w z geen oorlog stop aan de wapenwedloop gekontroleerde onderhandelingen afbouwen van stereotiepen en vooroordelen enz optimale vrede wordt dan vrede als positief dynamisch ideaal hieronder vallen bvb respect voor en realisatie van mensenrechten een nieuwe internationale economische orde de opbouw van communicatiemogelijkheden hulp voor de zwaksten e d het voordeel van de keyser's schema is dat hij een overzicht maakt op micro meso en macroschaal m a w gaande van vredesbevorderende initiatieven waar individuen in hun eigen milieu kunnen aan werken tot aan supranationale initiatieven waar de regeringen en bvb de Verenigde Naties werk moeten van maken dit schema ziet er als volgt uit 23 optimale vrede minimale vrede vrede als een positief basisnoodzakelijke voorwaarden dynamisch s ideaal macroschaal ontwikkelen van respect voor onmiddellijk beëindigen van in en bescherming en uitvoering internationale gewapende conflicten van de rechten van de mens ten d m v een staakt het vuur verwezenlijking van een interren en onderhandelingen nationale sociokulturele politiek halt aan de wapenwedloop tieke economische en ekologi progressief afbouwen van kernwasmische orde gebaseerd op fundamentele mensenrechten en beoemschakeling van de multinatiohoeft nationale wapenindustrie aanvullende maatregelen om ont afbouwen van vijandsbeelden en wikkeling te bevorderen stereotiepen vnl in oost west opbouwen van internationale relaties structuren en instellingen om oprichten van internationale deze doelstellingen d m v wet veiligheids en controle instel telijke overeenkomsten te realiseren ontwikkelen van internationale bevorderen van een noord zuid verstandhouding evenwicht ontwikkelen van alternatieve sociale verdedigingssystemen mesoschaal nationale ratificatie en toe onmiddellijk stoppen van burgerpassing van de universele veroorlogen en starten met gekonklaring van de rechten van de troleerde onderhandelingen mens speciaal voor gemargina wettelijke

maatregelen tegen liseerden prive militias en prive wapenbe verwezenlijking van een recht zit vaardige nationale of regionale afbouwen van intranationale sociokulturele politieke en groepsstereotiepen en vooroor economische orde delen zorg voor en bescherming van opbouwen van wettelijke systemen het leefmilieu voor binnenlandse konfliktoplos promotie van gemeenschapsont singen wikkeling en participerende de omschakeling van nationale wa mocratie penindustrie oprichting van kommunikationet ten en cooperatieven 24 optimale vrede minimale vrede vrede als een positief basisnoodzakelijke voorwaarden dynamisch sch ideaal microschaal bevorderen van respect voor vermijden van psychisch of fy mensenrechten in intermenselij sisch geweld bij konfliktoplos ke relaties niet autoritaire singen relaties en structuren in fami de onderliggende krachten onder lie school en groepleven kennen bij agressie vertoon zorg voor gezondheidsopvoeding opbouwen van geweldloze technie en persoonlijke ekologie ken en vaardigheden bevorderen van zelfhulp en aan stimuleren tot het wegwerken van vullende hulp voor de zwaksten misverstanden vooroordelen en werken aan efficiënte samenwer stereotiepen king en kommunikatievaardighe den naar c c de keyser tijdens european red cross youth seminar on peace education dworp 3 10 09 83 wie even doordenkt als leerkracht ziet meteen dat een of an der of meerdere elementen uit dit schema prima verwerkbaar zijn binnen de bestaande vak indelingen enkele voorbeelden 1 in de vakken moedertaal talen en maatschappelijke vor ming werken rond vooroordelen racisme kommunikatietechnie ken waarden en normen bevorderen van luistergedrag samenwerking leren onderhandelen oefenen in het nemen van democratische groepsbeslissingen kennis bieden rond mensenrechten werking van interna tionale organisaties wegwerken van typische vijands beelden 2 voor dezelfde vakken maar ook voor geschiedenis aard rijkskunde biologie scheikunde e d inzicht in noord zuid oost west structuren in de oorzaken van gewapende konflikten verschillen arm rijk industrielanden ontwikkelingslanden info over energie en voedselvoorraden invloed van industrialisering op het milieu kernwapens 3 bespreekbaar maken van de huidige handelsstructuren de nieuwe internationale economische orde uitleg over conferenties zoals unctad enz belangrijk bij dit alles lijkt me vooral de manier waarop deze elementen naar voor gebracht worden wie even wat vredesopvoeding wil afdreunen en laten van buiten leren kan er natuurlijk maar beter niet aan beginnen zoals eerder gesteld gaat het bij vredesopvoeding om een totaal leerpro ces de leerling hoeft de universele verklaring van de rechten van de mens niet uit het hoofd te kennen maar ze begrijpen en de samenhang leren zien tussen zijn eigen gedrag het milieu waarin hij leeft en de maatschappelijke 25 zingeving voor zo n verklaring bijgevolg dienen we methoden te gebruiken even goed of het om moedertaal dan wel om economie gaat die de leerlingen in staat stellen de aange brachte stof in zijn ervaringswereld op te nemen of om even een chinese zegswijze te debiteren wat ik hoor dat vergeet ik wat ik zie dat onthou ik maar wat ik doe dat begrijp ik bijzonder geschikt in dit verband zijn een aantal spelvor men in ieder leerproces kan spel een specifieke functie hebben over t algemeen lopen we met de puriteinse idee rond dat leren een ernstige zaak is en dat er met leren niet gelachen mag worden dit is een ernstige misvatting het is dikwijls precies het plezierig karakter van het spel dat aanzet tot engagement tot leren

zelf spelen verhoogt de interesse en het engagement bovendien is spelen ook leren gewoon al door de effectieve participatie van de leerling er zijn in de laatste jaren een heel aantal rollen situaties en simulatiespelen ontwikkeld die bij vredesopvoeding zeer goed bruikbaar zijn en die diverse aspecten behandelen van communicatie tussen individuen tot wereldhandel wie daarvoor interesse heeft kan best eens langslopen bij het vredescentrum pax christi kerkstraat 150 te antwerpen dat vermoedelijk het meest volledige overzicht van methodieken kan bieden ook in de betere boekhandel en in de meeste wereldwinkels stelt men tegenwoordig mappen met vredesspelen beschikbaar persoonlijk pleit ik echter meer voor het zelf ontwikkelen van didactische werkvormen op die manier kan men werkelijk maatwerk leveren op basis van het aantal leerlingen de aard van de vakken van de meewerkende leerkrachten en de faciliteiten die de school kan bieden kan men zo programma's en spelen gaan verzinnen die volledig geïntegreerd zijn in het schoolgebeuren een goed voorbeeld hiervan waren de unctad simulaties die in verschillende scholen zijn uitgevoerd het is binnen het kader van dit artikel echter helaas onmogelijk om verder in te gaan op de vraag hoe je zelf zo'n programma maakt verschillende vormingsinstellingen richten regelmatig cursussen rond deze materie in en ik neem aan dat ook in onderwijskringen hierrond bijscholingen gevolgd kunnen worden slotbedenking tot slot nog volgende bedenking in meer en meer scholen begint men rond vredesopvoeding te werken zeer recent nog pleitte de top van het katholiek onderwijs voor een verdere integratie van vredesopvoeding op school het is een verheugende vaststelling dat men zo met de vredesproblematiek bezig is eerder in dit artikel werd gevraagd om rekening te houden met de totale leerling in zijn omgeving de school is een belangrijk element in de leefwereld van de leerling een mooi uitgangspunt voor vredesopvoeding op school zou dan ook kunnen zijn hoe vrede vol is onze school en vergeef me dan het pessimistische einde van dit artikel over een hoopvolle tendens maar ik vrees dat niet veel scholen bereid zullen zijn om a deze vraag ernstig te bestuderen en b er met de antwoorden op zak iets aan te gaan doen pol verlackt dendermondestraat 22 2018 antwerpen 27